

Covid-19 pandemi sürecinde müzelerde çevrimiçi (online) eğitim etkinliklerine yönelik bir değerlendirme: İstanbul ve New York*

An evaluation for online educational activities in museums during the covid-19 pandemic period: Istanbul and New York

Başak Danacı Polat

Arş. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, TÜRKİYE, e-mail: bpolat@adiyaman.edu.tr

Öz

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi nedeniyle, hayatın her alanında olduğu gibi eğitim ve sanat alanında da tüm çalışmaların sekteye uğradığı bugünlerde, okul dışı öğrenme ortamlarından ve yaygın eğitim kurumlarından olan müzelerin de bazı düzenlemelere gittikleri görülmektedir. Bu düzenlemelerle müzeler etkinliklere ara vermek ya da azaltmak, sınırlı sayıda ziyaretçi kabul etmek ya da kapılarını ziyaretçilerine kapatmak zorunda kalmıştır. Ancak hem pandemi şartlarına hem de çağın gerektirdiği dijital dünyaya uyum sağlamaya çalışan müzeler ziyaretçilerine yönelik eğitim etkinliklerini hızlı bir şekilde çevrimiçi olarak uzaktan gerçekleştirmeye başlamışlardır. Bu araştırma, müzelerin pandemi sürecinde çocuklara yönelik çevrimiçi eğitim etkinliklerine odaklanmaktadır. Araştırmada New York ve İstanbul'da çocuklara yönelik çevrimiçi eğitim etkinlikleri bulunan sanat müzelerinin bir karşılaştırması yapılarak güncel durum ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kapsamını, sanat merkezi olduğu düşünülen New York ve İstanbul'da yer alan altı sanat müzesi oluşturmaktadır. Araştırma verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada müzelerin kurumsal internet sayfalarından erişilen bilgiler betimsel olarak analiz edilmiştir. New York müzelerinin çocuklara yönelik eğitim etkinliklerinde çok geniş bir erişim olanağı sunduğu İstanbul müzelerinde de oldukça kaliteli eğitim etkinliklerinin bulunduğu ancak hem çocuk ve ailelere yönelik eğitim etkinliklerinin hem de çevrimiçi erişilebilecek dosyalar ile video ve ses kayıtlarının sayısının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çevrimiçi eğitimin, müzelerin fiziksel olarak

*Bu araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 4. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu'nda (14-18 Nisan 2021) "Covid-19 Pandemi Sürecinde Müzelerde Çevrimiçi (Online) Eğitim Etkinliklerine Yönelik Bir Değerlendirme: İstanbul ve New York" başlığıyla sözlü bildiri olarak sunulmuş çalışmanın gözden geçirilmiş halidir.

Citation/Atıf: DANACI POLAT, B., (2021).Covid-19 pandemi sürecinde müzelerde çevrimiçi (online) eğitim etkinliklerine yönelik bir değerlendirme: İstanbul ve New York. *Journal of Arts*. 4(3): 177-188, DOI: 10.31566/arts.4.3.05

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Başak Danacı Polat
E-mail: bpolat@adiyaman.edu.tr

Bu derginin içeriği Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ziyaret edilmesiyle gerçekleştirilen eğitimin yerini tutmasa da Covid-19 pandemi süreci sonrasında da müzelerde yüz yüze eğitime destek bir eğitim modeli oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: müzede eğitim, çevrimiçi eğitim etkinlikleri, pandemi, covid-19

Abstract

In these days, where all work is interrupted in the field of education and art, as in all areas of life due to the Covid-19 pandemic, which has affected the world, it is seen that museums, which are non-school learning environments and non-formal education institutions, have also made some regulations. With these regulations, museums had to pause or reduce activities, accept a limited number of visitors or close their doors to visitors. However, museums trying to adapt to both the pandemic conditions and the digital world required by the age have quickly started to conduct online educational activities for their visitors, remotely. This study focuses on museums' online educational activities for children during the pandemic period. In the research, the current situation was tried to be revealed by making a comparison of the art museums with online educational activities for children in New York and Istanbul. The research was conducted through the case study design, one of the qualitative research methods. Six art museums located in New York and Istanbul, which are considered to be art centers, constitute the scope of the research. Research data were collected by document analysis method. In the research, the information accessed from the institutional web pages of the museums was analyzed descriptively. It has been concluded that the museums of New York offer a wide range of educational activities for children and the museums of Istanbul have very high quality educational activities, but the number of educational activities for children and families, as well as online files and video and audio recordings, should be increased. In addition, although online education activities do not replace the education carried out by visiting museums physically, it is believed to create an education model that supports face-to-face education in museums after the pandemic.

Keywords: education in museum, online education activities, pandemic, covid-19

1.GİRİŞ

Müze, insanların psikolojik olarak rahatlamalarına, sosyalleşmelerine, kültürel değerlerin farkına varmalarına olanak sunarken aynı zamanda eğitimlerine de katkı sağlayan bir kurumdur. Müzeler var olmaya başladığı yıllardan bugüne kadar, toplum yararına kültürel değerleri korumayı ve değerlendirmeyi hedeflerken, daha sonra bu hedefler, toplumun öğrenim ve eğitiminin artırılması, bulunulan anın, geçmişin ve giderek geleceğin açıklanıp yorumlanması, estetiğin yerleşmesi, toplumsal değişimlerin desteklenmesi, halkın eğlenerek zamanını değerlendirmesine ve eğitimine dönüşmüştür (Atagök, 1999). Böylece müzelerin eğitim işlevi, toplama, belgeleme, koruma ve sergileme işlevlerinden ayrılarak ön plana çıkmıştır.

Müzeler, bilim merkezleri, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar vb. kurumlar, informal eğitim ortamları olarak nitelendirilen yerlerdir. İnfomal eğitim ortamında, insanların bir şey öğrenme veya belirli bir yapıya uyma zorunluluğu yoktur ve bilgileri değerlendirilmez. Bir rey kendi tercihlerini kendi ilgisi doğrultusunda yapmakta özgürdür. Bunun aksine, formal bir eğitim ortamı olan okullarda, kişisel ilgi alanları ve öğrenme tarzı tercihlerinin seçiminde kişiler özgür değildir (Studart, 2000). Bu özellikleriyle müzeler okul ortamından daha cazip ve ilgi çekici, sıkılmadan ve eğlenerek her yaşta bireye öğrenme imkânı sunan mekânlara dönüşmüş-

tür. Müzeler çocuklara dünya hakkında bilgi edinme ve yeni fikirleri keşfetme fırsatı sunmaktadır. Çocukları, kendileri için doğal olarak gelişen bir öğrenmeye teşvik eden mekânlardır. Ayrıca uyarıcı ortamlara cevap vermek, sosyal etkileşim kurmak, bildiklerini inşa etmek, sorular sormak, ilgilerini devam ettirmek ve sorunları çözmelerinde önemli bir rol oynayabilmektedir (Piscitelli, Everett & Weier, 2003).

Müze ziyaretçileri zihinsel ve fiziksel yapısı, deneyimleri ve ön bilgisiyle farklı özelliklere sahiptirler. Bu nedenle müzelerde bu farklılıkları göz önünde bulundurarak her bir ziyaretçiye uygun erişim olanakları sunmak zorundadır. Bunu mekân kurgusu, bilgi ve iletişim teknolojileri, kalıcı gösterim ve geçici sergi mekânları, etkinlik alanları ve programlarıyla yapısal öğelerinden donatılarına kadar bütüncül bir yaklaşımla tasarlayarak gerçekleştirebilir (Kandemir ve Uçar, 2015). Toplumun her kesiminden ziyaretçiye hitap edecek eğitim etkinlikleri ve uygulamalarının da hazırlanması önem arz etmektedir. Bu eğitim etkinlikleri ve uygulamalarına; çocuk, yetişkin, aile ile toplumun diğer gruplarına, okul vb. kurumlara yönelik hazırlanan film gösterimleri, kurslar, yaz ve kış okulları, atölyeler, rehberli turlar, sanatçılarla sohbetler, sosyal yardım programları, ödünç verme hizmetleri, müze sandıkları, dans gösterileri, konserler, müze uzmanlarının söyleşileri, konferans ve seminerler örnek

gösterilebilir. Aynı zamanda bazı müzelerde çevrimiçi etkinlikler ve hizmetlerde sunulmaktadır. Bunlara, sergiler, öğretmen, öğrenci ve yetişkinlere yönelik hazırlanmış indirilebilir dosyalar, videolar, ses kayıtları, koleksiyonun bir kısmının ya da tamamının aktarıldığı dijital arşivler örnek verilebilir. Bunların yanında Türkiye’de bazı müzelerin 360 derece panoramik turu ve sanal müzesi bulunmaktadır. Sanal olma fikri bazı müzeler için hoş bir fikir olmayabilir, ancak kültürel mirasın artan dijitalleşmesi ve koleksiyonları daha erişilebilir hale getirme talebi nedeniyle bu gelişme kaçınılmazdır (Schweibenz, 2004). Sanal müzeler ve azda olsa çevrimiçi etkinlik ve hizmetler tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisiyle birlikte daha da önem kazanmıştır. Pandeminin başladığı tarihten itibaren birçok kurum hızla kapanmaya gitmiş ya da sınırlı kapasite ile çalışmaya devam etmiştir. Müzelerde bu kurumlardan biridir. Pandemi şartlarında getirilen düzenlemeler kapsamında müzelerde etkinliklere ara vermek, sınırlı sayıda ziyaretçi kabul etmek ya da kapılarını tamamen ziyaretçilerine kapatmak zorunda kalmıştır. Fakat teknoloji ve dijital dünyanın hızla geliştiği bu dönemde yeniliklere uyum sağlamaya çalışan müzeler ziyaretçilerine yönelik eğitim etkinliklerini çevrimiçi olarak uzaktan gerçekleştirmeye başlamışlardır.

Günümüzde teknolojiyi kullanan müzelerde pandemi öncesinde de interaktif sunumlar, sergiler ve web sitelerinden erişilebilen dosyalar, ses kayıtları, videolar gibi farklı uygulamalar mevcutken pandeminin ortaya çıkmasıyla birlikte uzaktan eğitim önem kazanmış çevrimiçi eğitim etkinlikleri, uygulamalar ve sanal turlar ön plana çıkarak müzelerle ziyaretçiler arasındaki ilişkinin devam etmesi sağlanmıştır. Müzeler, çevrimiçi eğitim etkinlikleri ve uygulamalar sayesinde zaman ve mekân algısını ortadan kaldırarak herkes için erişilebilir ortamlara dönüşmüştür. Bu çalışmada, Covid-19 pandemi sürecinin başlamasıyla birlikte New York ve İstanbul’da çocuklara yönelik sanat müzelerinin hem çevrimiçi uygulamalarının hem de çevrimiçi eğitim etkinliklerinin bir karşılaştırması yapılarak, etkinliklerinin içeriği, çeşitliliği ve kullanılan yöntemler ele alınıp güncel durumun ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.1.Problem cümlesi

Araştırmada, Covid-19 pandemi sürecinde çocuklara yönelik (aile çocuk ve okul grupları dahil) sanat müzelerinde yer alan çevrimiçi eğitim etkinliklerinin içeriği ve çevrimiçi uygulamalar nelerdir? sorusuna cevap aranmıştır.

1.1.1. Alt problemler

- Araştırma kapsamında bulunan müzelerin çevrimiçi uygulamaları nelerdir?
- Çocuklara yönelik müzelerin çevrimiçi uygulamaları nelerdir?
- Çocuklara yönelik müzelerin çevrimiçi eğitim etkinliklerinin içeriği nelerdir?
- Aile ve çocuk grubuna yönelik müzelerin çevrimiçi uygulamaları nelerdir?
- Aile ve çocuk grubuna yönelik müzelerin çevrimiçi eğitim etkinliklerinin içeriği nelerdir?
- Okul gruplarına yönelik müzelerin çevrimiçi uygulamaları nelerdir?
- Okul gruplarına yönelik müzelerin çevrimiçi eğitim etkinliklerinin içeriği nelerdir?

2.YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 77). Araştırmanın çalışma grubunu, 3’ü New York ve 3’ü İstanbul’da bulunan toplam 6 sanat müzesi oluşturmaktadır. Bu müzeler New York’da bulunan Metropolitan Sanat Müzesi, Modern Sanat Müzesi, Solomon R. Guggenheim Müzesi ile İstanbul’da bulunan Pera Müzesi, İstanbul Modern, Sakıp Sabancı Müzeleridir.

2.1.Verilerin toplanması ve analizi

Araştırma verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Doküman çeşitleri farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. “Kamu kayıtları ve kişisel belgeler nitel araştırmalarda kullanılan iki yaygın doküman türüdür. Bogdon ve Biklen’in «popüler kültür dokümanları» olarak adlandırdığı dokümanlar üçüncü tür dokümanlardır” (Aktaran Merriam, 2013: 132).

Araştırmada doküman çeşitlerinden «popüler kültür dokümanları» kapsamında veriler toplanmıştır. Popüler medya, film, radyo, TV, gazeteler, edebi çalışmalar, fotoğraf, çizgi film ve internette kurumsal veri kaynağı olarak kabul edilmektedir (Merriam, 2013). Araştırmada 2020-2021 yılları arasında müzelerin kurumsal internet sayfalarından erişilen bilgiler betimsel olarak analiz edilmiştir.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma kapsamında bulunan müzelerin çevrimiçi uygulamaları ve çevrimiçi eğitim etkinliklerinin içeriği çocuklara, aile ve çocuk grubuna, okul gruplarına olmak üzere üç ayrı grup olarak ele alınmıştır. Bulgular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır.

İlk olarak araştırma kapsamında bulunan müzelerin hangi çevrimiçi uygulamaları bünyesinde barındırdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tablo 1'e bakıldığında, çevrimiçi olarak tüm müzelerin öğrenme biriminin olduğu dikkat çekmektedir. New York'ta bulunan üç müzenin tamamında Türkiye'de ise sadece Pera Müzesinde çocuk sanat kitleri bulunmaktadır. Bu kitler, Metropolitan Sanat, Modern Sanat ve Solomon R. Guggenheim Müzelerinde çevrimiçi eğitim atölyelerine yönelik hazırlanarak, önceden atölye programına kayıt yaptırıp ücretini ödeyen ziyaretçilerin adresine posta yoluyla gönderilmektedir. İçinde boya, kâğıt, kalem, önlük, çalışma kağıtları, yapıştırıcı, yapışkan etiketler vb. kırtasiye malzemeleri bulunmaktadır. Örneğin, 5-12 yaş arası çocuklar için "Guggenheim Sanat

Kitleri" hazırlanmaktadır. Bu kitler koleksiyondaki eserlerden ilham alan müze tarafından yeni malzemeleri ve teknikleri keşfetmeye yardımcı olan, evde kullanım için çocuk dostu sanat malzemelerinden oluşturulmaktadır. Kayıt yapan tüm ailelerin evlerine müze tarafından gönderilmektedir. Sonrasında bu kitler müze eğitimcileriyle birlikte bir dizi çevrimiçi sınıfta etkinleştirilmektedir. Birden fazla oturma sahip bu etkinlikte her oturum için ayrı içeriğe sahip kitler hazırlanmıştır. Ayrıca İngilizce ve İspanyolca olarak müzenin sayfasından indirilebilen sanat kitleri de bulunmaktadır (Solomon R. Guggenheim Museum, 2021a). Pera Müzesinde ise 7-10 yaş grubuna yönelik "Tuale Yansıyan Hayaller: Evde Atölye Kiti" hazırlanmıştır. Atölye programına kayıt yapan herkese bu kit kargo ile gönderilmektedir. İsteyen aileler müzenin online satış yaptığı dükkanından da temin edebilmektedirler (Pera Müzesi, 2021a). Öğretmenlere yönelik kaynaklar ise Modern Sanat, Metropolitan Sanat ve Pera Müzelerinde yer almaktadır. Bu etkinliklerin kapsamına bakıldığında müfredatla ilişkilendirerek kendi öğrencilerine kullanabilecekleri pdf olarak indirebilecekleri çalışma ve bilgilendirme kağıtları ile rehberler bulun-

Tablo 1. Araştırma Kapsamında Bulunan Müzelerin Çevrimiçi Uygulamalarını Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
Öğrenme birimi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Çocuk sanat kitleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öğretmenlere yönelik kaynaklar (pdf/video/atölye vb.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Çocuklara yönelik kaynaklar (pdf vb.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel ziyaretçiye yönelik pdf kaynaklar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Çocuklara yönelik eğitim etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ailelere yönelik eğitim etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Okul gruplarına yönelik eğitim etkinlikleri(okulöncesi-ilköğretim)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Okul gruplarına yönelik eğitim etkinlikleri (lise)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Üniversite öğrencilerine yönelik eğitim etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Özel eğitime ihtiyaç duyan ve dezavantajlı gruplara yönelik eğitim etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yetişkinlere yönelik eğitim etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kurs/seminer programları	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pandemi öncesi olan; dijital harita, duysal harita, sergi haritası, dijital rehber, zaman çizelgesi, sanat terimleri sözlüğü	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dijital arşiv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanal tur-sergi turları	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sesli rehberler	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ses kayıtları	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uzman/sanatçı söyleşileri videosu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Küratör/müze uzmanlarının koleksiyonla ilgili videoları	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konser-Film-belgesel gösterimleri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kitap satışı	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Müze blogu	☐	☐	☐	☐	☐	☐

maktadır. Ayrıca öğretmenlerin kendilerini geliştirmesine yardımcı olmak adına düzenlenmiş hem sanat atölyeleri hem de bilinçli müze ziyareti nasıl yapılır, öğrenciler nasıl yönlendirilir gibi bilgilerin verildiği didaktik kurs, atölye programları ve müze uzmanları tarafından hazırlanan video kayıtlar yine öğretmenlerin erişimine sunulmaktadır. Çocuklara yönelik çevrimiçi indirilebilir kaynaklara ise Metropolitan Sanat, Modern Sanat ve Solomon R. Guggenheim Müzelerinde karşılaşılmaktadır. İstanbul'da ise sadece Sakıp Sabancı Müzesinde web sitesinden çocuklara yönelik "Ben Dali, Ben Picasso, Ben Venedik Taciri, Ben Cengiz Han" isimli kitapları pdf olarak ve sesli anlatım şeklinde erişilebilmektedir. Ayrıca sergi katalogları da pdf olarak müzenin web sitesinden indirilebilmektedir. Genel ziyaretçiye yönelik pdf formatında dosyalara İstanbul Modern hariç diğer müzelerde erişim sağlanabilmektedir. Tüm müzelerde çocuklara yönelik çevrimiçi eğitim etkinlikleri yapılmaktadır. Ailelere yönelik ise Pera Müzesi hariç kalan diğer müzelerde eğitim etkinlikleri bulunmaktadır. İstanbul Modern ve Modern Sanat Müzeleri hariç diğer müzelerde okul gruplarına yönelik eğitim etkinlikleri yapılmaktadır. Üniversite öğrencilerine ise sadece İstanbul Modern ve Metropolitan Sanat Müzelerinde eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Özel gereksinimli bireylere ve dezavantajlı gruplara yönelik eğitim etkinlikleri ise pandemi nedeniyle iptal edilmiştir. Sadece Solomon R. Guggenheim ve Pera Müzelerinde sınırlı olarak çevrimiçi atölye programları düzenlenmektedir. Yetişkinlere yönelik eğitim etkinlikleri ise Solomon R. Guggenheim Müzesi hariç diğer müzelerde yapılmaktadır. Kurs/seminer programları da Pera Müzesi hariç diğer müzelerde düzenlenmektedir. Pandemi öncesi zaten müzelerin bazı dijital ve çevrimiçi uygulamaları bulunmaktadır bunlar; dijital harita, duysal harita, sergi haritası, dijital rehber, zaman çizelgesi, sanat terimleri sözlüğüdür. Bu uygulamalar New York'taki üç müzede bulunurken İstanbul'da yer alan 3 müzede benzer uygulamalar bulunmamaktadır. Ancak

İstanbul Modern ve Sakıp Sabancı Müzelerinde dijital arşiv bulunmaktadır. Sanal turlar ve sergi turları tüm müzelerde yapılmaktadır. Pera ve Sakıp Sabancı Müzeleri hariç diğer müzelerde sesli rehber hizmeti verilmektedir. Sanatçıların konuşmaları, müze uzmanlarının koleksiyona dair ses kayıtları New York'taki müzelerde web sayfalarından erişilebilmektedir. Müze dışında alanında uzmanların, sanatçı söyleşilerinin, küratör ve müze uzmanlarının koleksiyonla ilgili videoları Pera Müzesi hariç diğer müzelerde yer almaktadır. Konser-film-belgesel gösterimleri Modern Sanat, İstanbul Modern ve Pera Müzelerinde düzenlenmektedir. Müzelerin koleksiyonlarıyla ya da süreli sergi ve sanatçılarla ilgili düzenledikleri kitaplar, tüm müzelerde online olarak satın alınabilmektedir. Solomon R. Guggenheim ve Metropolitan Sanat Müzelerinde ise müze bloğu bulunmaktadır. Müzeler bloglar üzerinden çocuklara ve yetişkinlere yönelik paylaşımlar gerçekleştirmektedirler. Örneğin Metropolitan Sanat Müzesinde Metkids Blog yer almaktadır. Bu blog ile çocukların, çocuklarla ve çocuklar tarafından yapılan dijital içeriklere ulaşması sağlanmaktadır. Bu içeriklere örnek vermek gerekirse, çizgi roman yazarının eşliğinde adım adım çocukların bir çizgi romanın nasıl yapılacağı ve kendi çizgi romanlarını nasıl oluşturacakları anlatılmaktadır. Bir diğer etkinlikte ise "Mısırlılar gibi resim yap diyerek" mısır dönemine ait fırça tasarımı yapılmakta ve fırçanın nasıl yapıldığını anlatan ya da boyaların pigmentlerinin nasıl oluşturulduğunu anlatan farklı müze dışı sitelere yönlendirmesiyle videolar izlenebilmektedir (Metropolitan Museum of Art, 2021a). Solomon R. Guggenheim Müzesinin bloglarında da sayısız söyleşiye ulaşabilmek mümkündür.

Aile ve çocuk grubuna yönelik araştırma kapsamında yer alan müzelerin çevrimiçi uygulamaları tablo 2'de yer almaktadır. New York müzelerinin tamamında aile ve çocuk programları bulunmaktadır. Hepsinde aile çocuk sanat kitleri, sanat uygulamaları ve sergi

Tablo 2. Aile ve Çocuk Grubuna Yönelik Müzelerin Çevrimiçi Uygulamalarını Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
Film gösterimleri/film listesi önerisi	☐					
Kitap listesi önerisi	☐					
Aile ve çocuk sanat kitleri	☐	☐	☐			
Ses kayıtları	☐		☐			
Sesli rehber		☐		☐		
İndirilebilir kaynak (rehber, boyama kağıtları, harita vb.)		☐				
Sanat uygulamaları	☐	☐	☐			
Sergi turu	☐	☐	☐			
Aile çocuk programları olan	☐	☐	☐			

ture gerçekleştirilmektedir. Modern Sanat Müzesinin “Heyman Aile Programları ve Evde Sanat Yapımı” kapsamında çevrimiçi programları bulunmaktadır. Bu program çocuklar için workshoplardan ve her seferinde farklı sanatçının konuk olduğu sanat konuşmalarından oluşmaktadır (The Museum of Modern Art, 2021). Bu uygulamaların dışında Modern Sanat Müzesinde çok sayıda aile ve çocuk etkinliği gerçekleştirilmektedir. Ayrıca film gösterimleri, film ve kitap listesi önerisi de müzenin web sayfasından ailelerle paylaşmaktadır. Koleksiyona, sergi ve sanatçılara yönelik açıklamaların yapıldığı ses kayıtlarına Modern Sanat ve Solomon R. Guggenheim Müzelerinden ulaşabilmektedir. Metropolitan Sanat Müzesinde ise sesli rehber ve indirilebilir kaynak olarak rehber, boyama kağıtları, harita vb. bulunmaktadır. Müzenin web sayfasından aileler için hazırlanmış rehberler indirilebilmektedir. New York müzelerinin tamamında aile çocuk grubuna yönelik çevrimiçi uygulamalar bulunurken İstanbul müzelerinde herhangi bir uygulama bulunmamaktadır. Sadece İstanbul Modern’de sesli rehber uygulamasına erişilebilmektedir.

Aile ve çocuk grubuna yönelik müzelerin çevrimiçi eğitim etkinlikleri ise tablo 3’te yer almaktadır. Ailelere yönelik çevrimiçi eğitim etkinlikleri farklı yaş gruplarına göre düzenlenmektedir. Bu etkinlikler, Modern Sanat Müzesinde okul öncesinden 14 yaşa kadar, Metropolitan Sanat Müzesinde 2-12 yaş arası, Solomon R.

Guggenheim Müzesinde 2-5 yaş arası, İstanbul Modern’de ise 4-12 yaş aralığındaki çocuklara ve ailelerine hitap etmektedir. Yapılan çalışmada İstanbul Modern, Pera ve Sakıp Sabancı Müzelerinde ailelerin çocuklarıyla birlikte katılarak gerçekleştirebilecekleri çevrimiçi eğitim etkinliklerinin bulunmadığı görülmektedir. Sadece İstanbul Modern’de bir sanatçı veya eseri üzerine çekilen videolar bulunmaktadır. New York müzelerinin üçünde de aile ve çocuk grubuna yönelik sanat atölyeleri düzenlenmektedir. Boyama ve sulu boya tekniği gibi farklı resim tekniklerinden oluşan sanat uygulamalarının New York müzelerinin hepsinde yapıldığı görülmektedir. Hikâye yazma ve hikâyeden tasarıma gitme, boyama, kolaj, portre çizimi ise Modern Sanat ve Metropolitan Sanat Müzelerinde uygulanan çevrimiçi olarak düzenlenen ortak etkinliklerdir. Sanat uygulamasının nasıl yapıldığını adım adım anlatan videolara Modern Sanat Müzesi’nde, sanatçı ve eseri üzerine çekilen videolar ise Modern Sanat Müzesi, Solomon R. Guggenheim Müzesi ve İstanbul Modern’de karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında sadece New York müzelerinde olan aile ve çocuk grubuna yönelik eğitim etkinliklerinin içeriğini proje hazırlama, oyun oynama, şarkı söyleme, hareket etkinlikleri, farklı malzeme türlerini keşfetme, hikâye yazma ve tasarıma gitme, portre çizimi, boyama, üç boyutlu çalışmalar, renk, doku, baskıresim, çizim, kompozisyon kurma, sorularla eser inceleme, sanat akımlarına yönelik çalışmalar, boya

Tablo 3. Aile ve Çocuk Grubuna Yönelik Müzelerin Çevrimiçi Eğitim Etkinliklerinin İçeriğini Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
Hikâye yazma ve hikâyeden tasarıma gitme	☐	☐				
Üç boyutlu çalışmalar		☐				
Boyama	☐	☐	☐			
Renk		☐				
Doku		☐				
Baskıresim		☐				
Çizim		☐				
Kolaj	☐	☐				
Boya türleri-pigmentlerin karışımı		☐				
Malzeme türlerini keşfetme		☐	☐			
Kompozisyon kurma		☐				
Portre çizimi	☐	☐				
Proje hazırlama	☐					
Oyun oynama	☐					
Şarkı söyleme		☐				
Hareket etkinlikleri	☐					
Sorularla eser inceleme	☐		☐			
Video izleme (sanatçı/eser üzerine)	☐		☐	☐		
Video (sanat uygulamasının nasıl yapıldığını anlatan)	☐					
Sanat uygulamaları (resim, sulu boya tekniği, farklı resim teknikleri vb.)	☐	☐	☐			
Sanat akımlarına yönelik	☐					

türlerinin pigment karışımlarını keşfetme oluşturmaktadır.

Çocuklara yönelik müzelerin çevrimiçi uygulamaları tablo 4'te yer almaktadır. Sanal/çevrimiçi sergi turları Sakıp Sabancı Müzesi hariç kalan tüm müzelerde gerçekleştirilmektedir. Metropolitan Sanat Müzesi'nde çocuklar için Metkids uygulaması bulunmaktadır. 7-12 yaş çocuklar için Metkids etkileşimli bir haritadır. Bu harita ile kamera arkası videolar, zaman makinesi ile sanatın beş bin yıldan fazla gelişimine şahit olma, ejderhalardan dansçılara, mumyalardan maskelere kadar sanat eserleriyle ilgili eğlenerek gerçekleri keşfetme şansı, evde veya galerilerde yaratıcı projelere katılma imkânı sunulmaktadır (Metropolitan Museum of Art, 2021b). Koleksiyondaki eserlere ve sanatçılara ait çocuklara yönelik video kayıtları İstanbul Modern ve Metropolitan Sanat Müzelerinde bulunmaktadır. Yaz okulu, seminer, kurs programları ise Metropolitan Sanat, Solomon R. Guggenheim ve Sakıp Sabancı Müzelerinde düzenlenmektedir. Metropolitan Sanat Müzesi'nin aynı zamanda güzel sanatlar okullarına hazırlık atölyeleri de bulunmaktadır. Kariyer planlama etkinlikleri Solomon R.Guggenheim ve Met-

ropolitan Sanat Müzelerinde gerçekleştirilmektedir. Metropolitan Sanat Müzesi'nde 15-18 yaş aralığına yönelik "Kariyer Laboratuvarları" etkinliği pandemi nedeniyle çevrimiçi olarak düzenlenmeye başlanmıştır. Mezun olduktan sonra kariyerlerini planlamak isteyen lise öğrencileri katılabilmektedir. Bu etkinlik, sanat kariyerini keşfedip hem öğrenip hem de özel atölyelerde becerilerin gelişimine yardımcı olmaktadır. Kariyer Laboratuvarı'nda bilim, teknoloji, mühendislik ve matematiğin sanatla nasıl keşiştiğine yönelik soruların sorulduğu ve yeni ilgi alanlarının keşfedildiği bir atölye programıdır (Metropolitan Museum of Art, 2021c). Solomon R.Guggenheim Müzesi'nde ise lise öğrencilerine yönelik "Sanat Dedektifleri" ismiyle dört hafta sürecek ücretsiz yaz kursu çevrimiçi olarak yapılmaktadır. Sanat ve bilime olan ilgilerinden hareketle gelecekte kariyerlerine nasıl bir yol çizmeleri gerektiği üzerine müze ve Bard Yüksek Lisans Merkezi ile bir kurs düzenlenmektedir. Eser koruma, koleksiyon bakımı, müze eğitimi ve uygulamalı bilim alanlarındaki kariyer hedefleri hakkında bilgi edinmektedirler. Programın başarıyla tamamlanmasının ardından gençlere burs imkânı tanınmaktadır (Solomon R.Guggenheim Museum, 2021b).

Tablo 4. Çocuklara Yönelik Müzelerin Çevrimiçi Uygulamalarını Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
Sanal/çevrimiçi sergi turları	☐	☐	☐	☐	☐	
Etkileşimli harita		☐				
Video (eserlere ve sanatçılara ait)		☐		☐		
Yaz okulu/seminer/kurs		☐	☐			☐
Güzel sanatlar okullarına hazırlık atölyeleri		☐				
Kariyer planlama etkinlikleri		☐	☐			

Çocuklara yönelik müzelerin çevrimiçi eğitim etkinlikleri tablo 5'te yer almaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan müzelerin tamamında 4-18 yaş aralığındaki çocuklara yönelik eğitim etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Bu etkinliklere bakıldığında oldukça geniş kapsamlı olduğu görülmektedir. Etkinliklerin bazıları sadece bir müzede uygulanırken bazıları da tüm müzelerde uygulanabilmektedir. Örneğin, ele alınan tüm müzeler sanat akımlarından yola çıkarak eğitim etkinliklerini düzenlemektedir. Ayrıca tüm müzelerde koleksiyondan veya süreli sergilerde yer alan eserlerin incelemesini içeren etkinlikler ve farklı tekniklerde sanat uygulamaları (resim, sulu boya tekniği vb.) yapılmaktadır. Solomon R. Guggenheim Müzesi ve İstanbul Modern hariç diğer müzelerde kompozisyon kurmaya yönelik etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Pera Müzesi ve Sakıp Sabancı Müzesinde geleneksel sanatlardan da yola çıkarak etkinlikler yapılmaktadır. Pera Müzesinde ara tatil atölyeleri kapsamında "Minyatür 2.0: Güncel Sanatta Minyatür" adlı sergiden ilham alarak 4-6 ve 7-12 yaş gruplarına yönelik çevrimiçi sergi turu ve atölyeler düzenlenmiştir. Sergi kapsamında günümüz dünyasında minyatür sa-

natının çağdaş yorumlamaları ve sanatçıların tarihsel minyatüre farklı yaklaşımları incelenmiştir. Atölyelerde; perspektif çizimi, baskı, kâğıt dokuma gibi farklı tekniklerle çalışılmıştır (Pera Müzesi, 2021b). Sakıp Sabancı Müzesinde ise "Bambu Ormanım Atölyesi" 8-12 yaş aralığındaki çocuklara yönelik düzenlenmektedir. Atölye kapsamında Japon geleneksel resim sanatlarından biri olan "Sumi-e" tekniğini uygulanarak bambu ormanı tasarımları yapılmaktadır (Sakıp Sabancı Müzesi, 2021a). Solomon R. Guggenheim Müzesi ve Sakıp Sabancı Müzesinde hayvanlardan yola çıkarak çizimler gerçekleştirilmektedir. İstanbul Modern ve Pera Müzelerinde oyun ve bilmeceye dayalı etkinliklerde bulunmaktadır. İstanbul Modern, Sakıp Sabancı ve Metropolitan Sanat Müzelerinde koleksiyondaki veya süreli sergilerdeki eserlerde yer alan sembol ve hikâyelerden yola çıkarak eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Modern Sanat ve Sakıp Sabancı Müzelerinde kolaj/asamblaj çalışmaları yapılmaktadır. Modern Sanat Müzesinde emoji tasarlama, Sakıp Sabancı Müzesinde ise duygu durumlarını ifade eden çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Metropolitan Sanat Müzesi ve İstanbul Modern'de boya türleri ve pig-

Tablo 5. Çocuklara Yönelik Müzelerin Çevrimiçi Eğitim Etkinliklerinin İçeriğini Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
Masal						☐
Mitoloji						☐
Geleneksel sanatlar					☐	☐
Hayvan çizimleri			☐			☐
Hiyeroglif						☐
Doğadan malzemeleri kullanma						☐
Soyut resim				☐		
Oyun-bilmece				☐	☐	
Eserlerdeki sembol-hikâye		☐		☐		☐
Kolaj / Asamblaj	☐					☐
Baskı						☐
Şekil	☐					
Müzik		☐				
Performans		☐				
Eskiz/desen çizme		☐				
Duygu durumları (emoji tasarlama vb.)	☐					☐
Boya türleri-pigmentlerin karışımı		☐		☐		
Renk					☐	
Keçe		☐				
Sanat akımları	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompozisyon kurma	☐	☐			☐	☐
Kâğıt-karton katla/kes		☐			☐	
Soru-cevap/tartışma		☐			☐	☐
Eser inceleme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hikâye yazma/eskiz çizme			☐			
Perspektif çizimleri					☐	
Portre çizimleri		☐			☐	☐
Sanat projeleri			☐			
Drama					☐	
Sanat uygulamaları (resim, sulu boya tekniği, farklı resim teknikleri vb.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Müzenin mimarisi üzerine ve mimarı hakkında etkinlikler			☐			
Koleksiyondan ilham alınarak hazırlanan eğitim etkinlikleri	☐	☐	☐	☐	☐	
Koleksiyon dışında ilham alınarak hazırlanan eğitim etkinlikleri						☐

mentlerin karışımını içeren etkinlikler yer almaktadır. Bahsedilen etkinlik kapsamında İstanbul Modern'de "Çocuklara Çevrimiçi Sanatın Kimyası Atölyesi" düzenlenmektedir. 3 oturumdan oluşan 60 dakikalık bu program bir kimya şirketinin aracılığıyla çocuklara kimyayı ve bilimi tanıtmayı amaçlamaktadır. Çocukların zararsız maddelerle interaktif ve eğlenceli deneyler yapmasına imkân tanıyan Kids' Lab eğitim programı, kapsamında düzenlenmektedir. Bu atölye 5-7 ve 8-12 yaş grubu çocuklarına yöneliktir. Sanatın Kimyası Atölyesi üç uygulama adımından oluşmaktadır. Programın ilk uygulaması, çocukların hayal gücünü tetikleyen, renkleri tanıtan, boya yapımının tarihine sanat tarihi üzerinden değinen ve İstanbul Modern'in koleksiyonundan örneklerin yer aldığı bir sunum ile başlamaktadır. İkinci adımda bir kimya öğretmeni rehberliğinde çocuklar, rezervasyon sırasında iletilen listede belirtilen malzemelerle kendi boyalarını oluşturarak deney raporlarını hazırlamaktadırlar. Programın son adımında, çocuklar hazırladıkları boyalar ile soyut resim uygulaması gerçekleştirmektedirler. Yapılan resimler ve tutulan deney raporları Kids' Lab resim galerisinde sergilenmektedir (İstanbul Modern, 2021). Pera ve Metropolitan Sanat Müzelerinde kâğıt-karton katlama ve kesmeye yönelik etkinlikler yapılmaktadır. Pera, Sakıp Sabancı ve Metropolitan Sanat Müzelerinde etkinlikler soru-cevap ve tartışmayı da içermektedir. Bahsedilen müzelerin etkinliklerinde portre çizimleri de gerçekleştirilmektedir. Sakıp Sabancı Müzesinde "Frida Kahlo: Hayvanlarımla Ben Atölyesi" çevrimiçi olarak 6-8 yaş aralığındaki çocuklara yönelik düzenlenmektedir. Atölye kapsamında Ressam Frida Kahlo'nun eserleri ve hayatı incelendikten sonra sanatından ilham alarak çocuklar kendi çalışmalarını oluşturmaktadırlar. Sırasıyla atölyede aynadan bakarak otoportrelerini yapan çocuklar sonrasında bu portreye hayvan figürleri yerleştirmeyi denemekte son olarak kendilerini başka bir mekânda resmetmeye çalışmaktadırlar (Sakıp Sabancı Müzesi, 2021b). Dikkat çeken en önemli detay ise Sakıp Sabancı Müzesi hariç diğer müzelerin koleksiyonlarından ilham alarak hazırlanan eğitim etkinlikleri düzenleme-

leridir. Sakıp Sabancı Müzesi ise koleksiyonu dışında ilham alarak hazırladığı eğitim etkinliklerini uygulamaktadır. Bunların dışında, drama, masal, mitoloji, hiyeroglif, baskı, şekil, hikâye, müzik, performans, eskiz/desen çizme, renk, perspektif, proje, keçe, doğadan malzemeleri kullanma, soyut resim, müzenin mimarisi üzerine ve mimarı hakkında etkinlikler gibi sayısız eğitim etkinliği gerçekleştirilmektedir.

Okul gruplarına yönelik müzelerin çevrimiçi uygulamaları tablo 6'da yer almaktadır. Metropolitan Sanat Müzesinde sadece okul gruplarına yönelik indirilebilir kaynaklara (rehber, boyama kağıtları, harita vb.) erişilebilmektedir. Solomon R. Guggenheim ve Sakıp Sabancı Müzelerinde seminer/kurs programları bulunmaktadır. Örneğin, Solomon R. Guggenheim Müzesinde okullar için seminer dizisi düzenlenmektedir. Müfredatın sanata bağlanması başlığı altında müze okullar için çevrimiçi kurslar oluşturmaktadır. Bu kursların amacı, sanatın gücü aracılığıyla müzenin koleksiyonunu okul müfredatıyla birleştirmektir. Müze eğitimcileri, öğrencilerin gözlem becerilerini geliştirip sanat yapmaya teşvik edip ilgi çekici ve etkileşimli deneyimler sağlamak için belirli temalarla bir dizi oturum düzenlemektedir. 3-5. sınıflar için Toplum Sanatta Keşfetmek, 4. ve üzeri sınıflar için Özün Yanması Olarak Materyaller, 5-8. sınıflar için Soyut Sanattan Esinlenen Şiir, Fotoğraf Sanatı, Modern ve Çağdaş Sanatta Kadın Sanatçılar, Siyahi ve Latin Amerika Sanatı, 6-12. sınıflar için Sanatta Açılar-Guggenheim Müzesinde Geometri, Sınır Geçişleri: Sanatta Kurulan Kültürler Arası Bağlantıları Keşfetme, Okuma Sanatı: Görsel ve Sözel Arasında Bağlantı Kurmak, 9-12. sınıflar için Sanatsal ve Bilimsel Süreçlerin Kesişimleri, Sosyal Adalet ve Sanat, Değişimi Araştırmak: Sanatçıların Yaşam Deneyimlerinin Nedeni ve Etkisi temaları örnek verilebilir. Ücretli olan bu kursların her biri 6 ve üzeri oturumdan oluşmaktadır (Solomon R. Guggenheim Museum, 2021b). Metropolitan Sanat Müzesi ve Solomon R. Guggenheim Müzesinde müfredatla ilgili çevrimiçi turlar düzenlenmektedir. Solomon R. Guggenheim Müzesinde öğretmenler için "Kendiniz Oluşturun" isimli seminerler dizisi düzenlenmekte-

Tablo 6. Okul Gruplarına Yönelik Müzelerin Çevrimiçi Uygulamalarını Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
İndirilebilir kaynak (rehber, boyama kağıtları, harita vb.)		□				
Seminer/kurs programları			□			□
Müfredatla ilgili turlar		□	□			
Sanal ve çevrimiçi sergi turları			□		□	□

dir. 6-12 seanstan oluşan bu seminer dizisinde, öğretmenler Guggenheim Eğitim Departmanı ile iş birliği yaparak müze koleksiyonundaki sanat eserlerinin müfredatlarıyla doğrudan bağlantı kurabilmek için tartışabilmekte ve müfredat hedeflerini karşılamak için özel olarak kendi derslerini tasarlayabilmektedirler (Solomon R. Guggenheim Museum, 2021c). Solomon R. Guggenheim, Pera ve Sakıp Sabancı Müzelerinde okul gruplarına yönelik sanal ve çevrimiçi sergi turları gerçekleştirilmektedir. Pera Müzesinde, anaokulu-ilkokul-ortaokul gruplarına yönelik "Kaplumbağa Çizimi ve Fincan Tasarımı" etkinliği kapsamında Suna ve İnan Kıracık Vakfı Oryantalist Resim Koleksiyonu, "Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar" sergisi ve Osman Hamdi Bey Bölümü'nü çevrimiçi rehberli tur ile gezen öğrenciler, Osman Hamdi Bey'in ünlü eseri "Kaplumbağa Terbiyecisi'nden" ilham alarak kaplumbağa resmi yapmaktadırlar. Kütahya Çini ve Seramikleri Koleksiyonu "Kahve Molası" sergisine yönelik çevrimiçi rehberli turun ardından ise çocuklar kahve fincanlarını tasarlamaktadırlar (Pera Müzesi, 2021c).

Okul gruplarına yönelik müzelerin çevrimiçi eğitim etkinlikleri tablo 7'de yer almaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan altı müzenin dördünde okul ön-

cesi, ilköğretim ve lise öğrencilerine yönelik eğitim etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. İstanbul Modern ve Modern Sanat Müzesinde okul gruplarına yönelik çevrimiçi eğitim etkinliği bulunmamaktadır. Bu müzeler hariç diğer müzelerde okul gruplarına yönelik farklı teknik ve malzemeler kullanılan aynı zamanda eser incelemeyi içeren etkinlikler yapılmaktadır. Çizim ve boyamayı içeren etkinliklere Metropolitan Sanat Müzesi, Solomon R. Guggenheim Müzesi ve Pera Müzesinde rastlanmıştır. Hikâye yazmaya dayalı etkinlikler Sakıp Sabancı, Pera ve Solomon R. Guggenheim Müzelerinde, fotoğraf etkinlikleri ise Sakıp Sabancı ve Solomon R. Guggenheim Müzelerinde bulunmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan müzelerle bakıldığında Pera Müzesi ve Solomon R. Guggenheim Müzesinin ortak etkinliklerinin sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu iki müzede çizim-boyama, farklı teknik ve malzemelere ek olarak yazı, renk, desen, üç boyutlu çalışmaları içeren etkinlikler yapılmaktadır. Bu etkinliklerin dışında okul gruplarına yönelik, soyut resim, şekil-geometri, animasyon-oyun tasarımı, kolaj, fiziksel hareketler, hayvan çizimleri, sanatta mekân üzerine uygulama, mimarlık sanatı ve sanat eseri şiir ilişkisi üzerine farklı çevrimiçi etkinlikler düzenlenmektedir.

Tablo 7. Okul Gruplarına Yönelik Müzelerin Çevrimiçi Eğitim Etkinliklerinin İçeriğini Gösteren Dağılım

Çevrimiçi Uygulamalar	Modern Sanat Müzesi	Metropolitan Sanat Müzesi	Solomon R. Guggenheim Müzesi	İstanbul Modern	Pera Müzesi	Sakıp Sabancı Müzesi
Eser inceleme		☐	☐		☐	☐
Soyut resim					☐	
Şekil-geometri					☐	
Animasyon-oyun tasarımı						☐
Çizim-boyama		☐	☐		☐	
Kolaj			☐			
Yazı			☐		☐	
Fiziksel hareketler			☐			
Renk			☐		☐	
Desen			☐		☐	
Farklı teknik ve malzemeler		☐	☐		☐	☐
Hayvan çizimleri					☐	
Hikâye yazma			☐		☐	☐
Sanatta mekân üzerine uygulama			☐			
Mimarlık sanatı			☐			
Üç boyutlu çalışmalar			☐		☐	
Fotoğraf			☐			☐
Sanat eseri şiir ilişkisi			☐			

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

İstanbul ve New York'un önde gelen altı sanat müzesinin Covid-19 pandemi sürecinde çevrimiçi (online) eğitim etkinliklerine yönelik gerçekleştirdikleri uygulamalar üzerine bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Çevrimiçi eğitim etkinliklerinden önce her müzenin genel çevrimiçi uygulamaları açısından ele alındığında, New York müzelerinin pandemi öncesinde zaten aktivite rehberi, sanat terimleri sözlüğü, dijital harita, dijital rehberler, duyuşal haritalar, sergi haritaları ya da sanal olarak gezilebilen zaman tarihi çizelgesi gibi kaynakların çevrimiçi olarak sitelerinde var olduğu ayrıca sesli rehber, sanatçı ve eseri hakkında ses kayıtları, videolar gibi geniş bir kaynağa da sahip oldukları görülmüştür. İstanbul müzelerinde ise çevrimiçi sadece öğretmen ya da çocuklara yönelik pdf dosyaları bulunmaktadır. Tüm müzelerde çevrimiçi ya da sanal sergi turları yapılmaktadır. Çalışma grubunda bulunan New York müzelerinin tamamında İstanbul müzelerinde ise sadece Pera Müzesi'nde müzenin satış reyonlarından alınabilen veya etkinliklere kayıt yaptırılması durumunda müze tarafından katılımcıların evine kargo ile gönderilen çocuk sanat kitleri hazırlanmıştır. Modern Sanat Müzesi ve Sakıp Sabancı Müzesi atölye programlarında kurum dışı çevrimiçi okul veya kurs programlarıyla iş birliği yapılmaktadır. Araştırmaya dahil edilen New York müzelerinin tamamında çocukların çalışmalarının görselleri müzelerin sosyal medya hesaplarından paylaşılmaktadır. New York müzelerinde koleksiyonlarına ve süreli sergilerine yönelik çok sayıda sanatçı söyleşileri, video ve ses kayıtları bulunmaktadır; ancak İstanbul müzelerinde buna benzer video ve ses kayıtları oldukça azdır. Metropolitan Sanat ve Solomon R. Guggenheim Müzelerinde lise gruplarına yönelik çevrimiçi kariyer planlama atölyeleri düzenlenmektedir.

Eğitim etkinlikleri açısından bakıldığında tüm müzelerde çocuklara yönelik çevrimiçi eğitim etkinliklerinin bulunduğu; Sakıp Sabancı Müzesi hariç diğer müzelerin koleksiyonlarında yer alan eserlerden ve süreli sergilerinden yola çıkarak eğitim etkinliklerini düzenledikleri, Sakıp Sabancı Müzesi'nin ise ağırlıklı olarak koleksiyonu dışında farklı sanatçı ve eserlerinden ya da belirlediği temalardan ilham alarak etkinliklerini düzenlediği görülmektedir. New York müzelerinde gerçekleştirilen çevrimiçi etkinlikler sanat akımları, koleksiyonda ya da sergilerde yer alan eserlerde geçen sembol ve konular, sanatçının hayatı, eseri anlamaya yönelik soru-cevap tartışma, hikaye yazma, portre

çizimi, hayvan çizimleri, doğadan toplanılan malzemelerle üretim, baskı, kolaj, oyun, üç boyutlu tasarımlar, boyaların kimyasının keşfi, sanat projeleri, renk, boyama, farklı resim teknikleri ve malzemelerin keşfi, performans ve müziğin olduğu sanat uygulamalarından oluşmaktadır. İstanbul müzelerinde ise kâğıt işleri, mitoloji, hikâye, portre, drama, masallar, hayvan çizimleri, boyaların kimyasının keşfi, soyut resim, baskıresim, koleksiyonda ya da sergilerde yer alan eserlerde geçen sembol ve konular, sanatçının hayatı, eseri anlamaya yönelik soru-cevap tartışma, geleneksel sanatlar, oyun ve bilmece gibi sanat uygulamalarından oluştuğu görülmektedir. İstanbul müzelerinde sadece Pera Müzesinde, New York müzelerinde ise Modern Sanat Müzesi ve Metropolitan Sanat Müzesi'nde öğretmenlere yönelik rehber kitapçıklar ve atölyeler düzenlenmektedir. New York müzelerinin hepsinde çocuklara yönelik müze web sitesinden indirilebilen pdf kaynaklar bulunmaktayken; İstanbul müzelerinde sadece Sakıp Sabancı Müzesi'nde pdf olarak çocuk kitaplarına erişim sağlanabilmektedir. İstanbul müzelerinin hepsinde etkinlik için gerekli olan sanat malzemeleri web sitesinde etkinliğin açıklamalarında verilirken; New York müzelerinde ise bu bilgiler etkinliğe kayıt yaptıran katılımcılara e-posta ile gönderilmektedir.

Sonuç olarak pandemi süreciyle birlikte müzelerin hızla çevrimiçi etkinliklere geçiş yapmasıyla ziyaretçi ile arasındaki bağı güçlendirdiği ve geniş bir yelpazede çocuklara yönelik eğitim etkinliklerinin hazırlandığı, New York müzelerinin bu alanda çok geniş bir erişim olanağı sunduğu, İstanbul müzelerinde de çocuklara yönelik oldukça kaliteli eğitim etkinliklerinin bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Fiziksel olarak zaman, ekonomik sorunlar veya mesafeler nedeniyle ziyaret edilemeyen müzeler, çevrimiçi etkinlikler sayesinde herkesin ulaşabileceği mekanlara dönüşmüştür. Ayrıca çevrimiçi eğitim etkinliklerinin müzeleri fiziksel olarak ziyaret ederek gerçekleştirilen eğitimin yerini tutmasa da pandemi sonrasında da müzelerde yüz yüze eğitime destek bir eğitim modeli oluşturacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarından hareketle, İstanbul müzelerinde hem çocuk ve ailelere yönelik eğitim etkinliklerinin hem de çevrimiçi erişilebilecek dosyaların, video ve ses kayıtlarının sayısının artırılması ve lise gruplarına yönelik çevrimiçi kariyer planlama atölyelerinin düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

ATAGÖK, T. (1999). Çağdaş Müzeciliğin Anlamı; Müze ve İlişkileri. **İçinde Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. Der. T. Atagök. 131-142. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İSTANBUL MODERN. (2021). https://www.istanbulmodern.org/tr/egitim/ucretsiz-egitim-programlari/basf-kids-lab_800.html sayfasından erişilmiştir. [Erişim tarihi:01.04.2021]

KANDEMİR, Ö. ve UÇAR, Ö. (2015). Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekânlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5 (2), 17-47, DOI: 10.20488/austd.01850. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192412>

MERRİAM, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için rehber*. Çev. Ed. S. Turan, Ankara: Nobel, ISBN:978-605-133-250-5

METROPOLİTAN MUSEUM OF ART. (2021a). Retrieved from <https://www.metmuseum.org/blogs/metkids>. [Date of access:08.04.2021]

METROPOLİTAN MUSEUM OF ART. (2021b). Retrieved from <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/>. [Date of access:10.04.2021]

METROPOLİTAN MUSEUM OF ART. (2021c). Retrieved from <https://www.metmuseum.org/events/programs/met-studies/career-labs>. [Date of access:04.04.2021]

THE MUSEUM OF MODERN ART. (2021). Retrieved from <https://www.moma.org/visit/families>. [Date of access:28.03.2021]

PERA MÜZESİ. (2021a). <https://www.peramuzesi.org.tr/pera-ogrenme/atolye/tuvale-yansiyen-hayaller-evde-atolye-kiti/4138> sayfasından erişilmiştir. [Erişim tarihi:01.04.2021]

PERA MÜZESİ. (2021b). <https://www.peramuzesi.org.tr/pera-ogrenme/program/ara-tatil-atolyeleri-miniyatur-2-0/2285> sayfasından erişilmiştir. [Erişim tarihi:02.04.2021]

PERA MÜZESİ. (2021c). <https://www.peramuzesi.org.tr/pera-ogrenme/grup/ogretmenler-ve-okul-gruplarına-atolyeler/5> sayfasından erişilmiştir. [Erişim tarihi:02.04.2021]

PİSCİTELLİ, B., EVERETT, M. & WEİER, K. (2003). Enhancing young children's museum experiences: a manual for museum staff. The QUT Museums Collaborative. Retrieved from www.qm.qld.gov.au/.../Manuals/enhancing-childrens-museums.

SAKIP SABANCI MÜZESİ. (2021a). anim-atolyesi-8-1 <https://sakipsabancimuzesi.org/shop/urun/egitim-ve-etkinlik/ogrenme-programlari/cocuk-ogrenme-programlari/cevrimici-cocuk-atolyeleri-2021-bambu-orm2-yas/> sayfasından erişilmiştir. [Erişim tarihi:09.04.2021]

SAKIP SABANCI MÜZESİ. (2021b). <https://sakipsabancimuzesi.org/shop/urun/egitim-ve-etkinlik/ogrenme-programlari/cocuk-ogrenme-programlari/cevrimici-cocuk-atolyeleri-2021-frida-kahlo-hayvanlarimla-ben-atolyesi-6-8-yas/> sayfasından erişilmiştir. [Erişim tarihi:09.04.2021]

SCHWEİBENZ, W. (2004). The Development of Virtual Museums. ICOM News. No: 3. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/240296250_The_Development_of_Virtual_Museums

SOLOMON R. GUGGENHEİM MUSEUM. (2021a). Retrieved from <https://www.guggenheim.org/atlarge/for-families>. [Date of access:24.03.2021]

SOLOMON R. GUGGENHEİM MUSEUM. (2021b). Retrieved from <https://www.guggenheim.org/group-visits>. [Date of access:28.03.2021]

SOLOMON R. GUGGENHEİM MUSEUM. (2021c). Retrieved from <https://www.guggenheim.org/for-educators>. [Date of access:31.03.2021]

STUDART, D. C. (2000). *The perceptions and behaviour of children and their families in child-orientated museum exhibitions* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://discovery.ucl.ac.uk/1318009/1/313336.pdf>.

YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6.Baskı, ISBN:978-975-02-0007-1